

Oulun yliopisto
Humanistinen tiedekunta

Maria Perttula

KIRJASTON HENKILÖKUNNAN NÄKEMYKSIÄ NUORILLE KOHDENNETUISTA
PALVELUISTA – TAPAUSTUTKIMUS JYVÄSKYLÄN KAUPUNGINKIRJASTOSTA

Informaatiotutkimuksen
kandidaatintutkielma
syksy 2016

TIIVISTELMÄ

Suomalaisissa yleisissä kirjastoissa pyritään kohdentamaan palveluja kaikille ikäryhmille. Lastenkirjastotyöhön panostetaan, ja esimerkiksi ikääntyneille tarjotaan apua älylaitteiden haasteiden parissa. Tässä tutkimuksessa lähtöoletuksena on, että nuoret ovat kirjastoille haasteellinen kohderyhmä.

Tutkimuksessa keskitytään kirjastossa käytettäviin keinoihin nuorten lukemaan innostamiseksi sekä kirjaston viestintäkanavien ja erityisesti sosiaalisen median hyödyntämiseen nuorten asiakkaiden tavoittamiseksi. Lisäksi tutkimuksessa kartoitetaan kirjaston henkilökunnan jäsenten näkemyksiä siitä, millä tavoin kirjastotyötä näiden kahden teeman osalta voisi kehittää. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Jyväskylän kaupunginkirjaston yksiköiden henkilökunnan jäsenet. Tutkimusaineisto on kerätty syksyllä 2016 verkkokyselyn avulla. Tutkimusote on sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen.

Tärkeimmiksi kirjastossa hyödynnettäviksi lukemaan innostamisen keinoiksi osoittautuivat kouluysteistyö, kirjavinkkaus, lukudiplomi ja kirjanäyttelyt. Myös viestintäkanavista tärkeimpänä pidettiin kouluysteistyötä. Sosiaalista mediaa hyödynnetään viestinnässä jonkin verran. Tutkimuksen perusteella lukemaan innostaminen koetaan henkilökunnan keskuudessa tärkeäksi asiaksi, ja vaikka esimerkiksi kirjavinkkaukseen lukemaan innostamisen keinona ollaan tyytyväisiä, tarvetta uusien keinojen kehittämiseksi ilmenee. Myös sosiaalisen median käyttöä tulisi vastaajien mukaan lisätä nuorten asiakkaiden tavoittamiseksi. Tutkimukseen osallistuneiden vastauksista käy kuitenkin ilmi, että aika- ja muut resurssit eivät välttämättä ole riittäviä kirjastotyön kehittämiseksi.

Asiasanat: lukemaan innostaminen, nuoret, sosiaalinen media, yleinen kirjasto

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 KESKEISET KÄSITTEET	5
2.1 Nuoret kirjaston asiakkaina	6
2.2 Kirjaston ja koulun yhteistyö	6
2.3 Lukemaan innostamisen keinot	7
2.4 Sosiaalinen media	7
3 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA	8
3.1 Nuoret kirjastossa	8
3.2 Nuoret ja lukeminen	10
3.3 Sosiaalinen media ja kirjasto	11
4 MENETELMÄT JA AINEISTONKERUU	14
4.1 Tutkimuskysymykset	14
4.2 Tutkimuksen toteutus	15
5 TULOKSET	17
5.1 Nuorten lukemaan innostamisen keinot Jyväskylässä	17
5.2 Kirjaston viestintäkanavat nuorille Jyväskylässä	20
5.3 Työn kehittäminen lukemaan innostamisessa ja viestinnässä	22
6 POHDINTA	24
6.1 Tuloksia koskeva pohdinta	24
6.2 Tutkielmaa koskeva pohdinta	26
LÄHTEET	28
Liite 1. Kyselylomake	30

1 JOHDANTO

Suomen yleisissä kirjastoissa panostetaan lastenkirjastotyöhön. Myös aikuisille ja iäkkäämmälle väestölle kohdennetaan palveluja. Lähtöoletukseni tässä tutkimuksessa on, että nuoret ovat haastavampi kohderyhmä kirjaston palvelujen kohdentamiselle ja mainostamiselle. Tänä päivänä nuorten vapaa-ajan aktiviteettien kirjo on hyvin moninainen. Nuorten houkuttelevuus kirjastoon on ajankohtainen ja tarpeellinen haaste, johon yleisten kirjastojen on kyettävä vastaamaan.

Tutkimukseni aiheeksi valikoitui nuorten kirjaston käyttö. Se on aiheena mielenkiintoinen haasteellisuutensa vuoksi. Kuten edellä mainittiin, nuorilla on tänä päivänä monia mielenkiinnon kohteita, joiden joukossa kirjasto saattaa jäädä vähälle huomiolle. Kirjasto tulee nuorille tutuksi ainakin koulun kautta. Koulu ja kirjasto tekevät yhteistyötä, ja se on kirjattu opetussuunnitelmaankin (Opetushallitus 2014, 42). Tulevana kirjastonhoitajana haluaisin kuitenkin edistää nuorten kirjaston käyttöä myös kouluyhteistyön ulkopuolella.

Lukeminen ja siihen innostaminen ovat saaneet näkyvyyttä myös verkossa. Esimerkiksi lukemisharrastusta tukevia yksityishenkilöiden ylläpitämiä blogeja on useita sekä ulkomailla että Suomessa. Blogit voivat keskittyä esimerkiksi kirjallisuuden eri genreihin tai yleisesti kaunokirjallisuuden lukemiseen. Myös sosiaalista mediaa hyödynnetään lukemisharrastuksen edistämiseksi. Esimerkiksi Mikko Toiviaisen aloittamasta, sosiaalisessa mediassa toimivasta Pojatkin lukee -kampanjasta on tullut suosittu. Kampanjalla on sekä Facebook-, Twitter- että Instagram-tili, eli se on esillä niissä sosiaalisen median kanavissa, joita nuoret itse käyttävät.

Myös Opetus- ja kulttuuriministeriön Lukuinto-ohjelma on tehnyt työtä lasten ja nuorten lukemisen edistämiseksi. Ohjelma toimi vuosina 2012-2015, ja sen toiminnassa olivat mukana myös Oulun yliopiston humanistinen tiedekunta ja kasvatustieteiden tiedekunta (Ikonen ym. 2015).

Tässä tutkielmassa tutkimukseni keskittyy nuorten lukemaan innostamisen keinoihin ja kirjaston nuorille kohdentamaan viestintään. Sosiaalinen media on tänä päivänä hallitseva viestintäkanava erityisesti nuorten keskuudessa. Tämän vuoksi minua kiinnostaa, onko kirjastoissa hyödynnetty sosiaalista mediaa viestintäkanavana, ja onko sen avulla tavoitettu nuoria asiakkaita.

Tämän työn tarkoituksena on selvittää, millaisia näkemyksiä Jyväskylän kaupunginkirjaston yksiköiden henkilökunnalla on nuorille kohdennetusta kirjastotyöstä. Tutkimukseni avulla selvitän, miten Jyväskylän kirjastoissa ylläpidetään nuorten lukuintoa. Selvitän myös, millaisten viestintäkanavien kautta Jyväskylän yleisissä kirjastoissa toteutetaan ulospäin suuntautuvaa, erityisesti nuorille kohdistettua, viestintää. Hyödynnettyjen viestintäkanavien lisäksi olen kiinnostunut siitä, millaista sosiaalisen median hyödyntäminen Jyväskylän kirjastojen viestinnässä tällä hetkellä on. Näiden lisäksi kiinnostuksen kohteenani on henkilökunnan jäsenten omat ajatukset siitä, ovatko sekä lukemaan innostamisen että viestinnän keinot toimivia nykyisellään, vai onko niissä mahdollisesti kehitettävää.

Valitsin tutkimukseni kohteeksi Jyväskylän kaupunginkirjaston, koska olen itse työskennellyt sen muutamassa yksikössä. Lisäksi koen, että tutkimuksestani voi olla hyötyä sekä Jyväskylän kaupunginkirjastolle organisaationa että itselleni tulevaisuudessa työelämässä. Jyväskylän kaupunginkirjasto on osa Keski-kirjastoja. Keski-kirjastot on kirjastokimppa, joka koostuu Keski-Suomen alueella toimivista yleisistä kirjastoista. Jyväskylän kaupunginkirjaston alaisena toimii pääkirjasto eli Keski-Suomen maakuntakirjasto, kaksi aluekirjastoa, lähi- ja pienkirjastoja sekä kirjastoautoja.

Lähestyn tutkimukseni aihetta nimenomaan Jyväskylän kaupunginkirjaston henkilökunnan näkökulmasta. Raisa Alameri-Sajaman (2007, 12) mukaan kirjastoissa vallitsee perinteisesti sellainen käsitys, että asiakkaat voidaan jaotella lapsiin ja aikuisiin. Nuoria ei niinkään huomioida stereotyyppisessä jaottelussa henkilökunnan toimesta. Onko niin, että nuorille ei osata kohdentaa palveluja? Kun

lastenkirjastotyöhön panostetaan satutuntien ja muiden tapahtumien kautta ja iäkkäämmille asiakkaille järjestetään esimerkiksi tietokoneen käytössä auttavia työpajoja, mitä nuorille tarjotaan? Millaisia palveluja nuoret haluavat kirjastolta, ja miten kirjasto voi saada sen selville? Millä keinoin nuoret asiakkaat tavoitetaan?

Yleisten kirjastojen laatusuosituksessa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 61) kerrotaan laadunhallinnasta seuraavaa: ”Asiakassuuntautuneisuus näkyy kirjaston kaikessa toiminnassa. Tämä edellyttää erilaisten asiakasryhmien ja niiden nykyisten ja tulevien tarpeiden tunnistamista. Kirjasto on kiinnostunut sekä asiakkaista että ei-asiakkaista.” Kirjaston tulisi siis kyetä kohdentamaan palvelujaan myös nuorille.

Tutkimuksen aineisto on kerätty verkkopohjaisen kyselyn avulla syksyllä 2016. Kyselyssä on sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia osia. Kysely kohdistettiin Jyväskylän kaupunginkirjaston yksiköiden henkilökunnalle, ja siihen vastasi kuusitoista henkilökunnan jäsentä. Tämän työn tarkoituksena on luoda pohjaa tulevalle pro gradu -työni tutkimukselle.

Luvussa kaksi esittelen tutkimukseni kannalta keskeisiä käsitteitä. Tämän jälkeen esittelen tutkimukseni teoreettista taustaa luvussa kolme. Luvussa neljä avaatan tutkimusmenetelmäni, esittelen tutkimuskysymykseni ja kerron tutkimukseni toteutuksesta tarkemmin. Luvussa viisi raportoin tutkimukseni tulokset. Päätän työni lukuun kuusi, jossa esitän pohdintaa sekä tutkimukseni tuloksista että tutkielmastani yleisesti.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni kannalta keskeisiä käsitteitä, joita ovat *nuoret kirjaston asiakkaina*, *kirjaston ja koulun yhteistyö*, *lukemaan innostamisen keinot* sekä *sosiaalinen media*.

2.1 Nuoret kirjaston asiakkaina

Nuoret ovat ikäluokkana haastava määriteltävä, joten rajasin oma-aloitteisesti tutkimukseni koskemaan 13-19-vuotiaille nuorille kohdistettavaa kirjastotyötä. Rajaus on mielestäni asianmukainen, sillä yläkoulua ja lukiota käyvät nuoret ovat nähdäkseni jo suhteellisen itsenäisiä toimijoita, joita lastenkirjastotyö ei välttämättä suoranaisesti koske.

2.2 Kirjaston ja koulun yhteistyö

Kuten edellä mainittiin, kirjastot tekevät koulujen kanssa yhteistyötä. Peruskoulun opetussuunnitelmassa koulun kirjastotoiminnasta kerrotaan seuraavasti:

Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tiedonlähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. (Opetushallitus 2014, 42.)

Yleisten kirjastojen laatusuosituksessa yhteistyöstä on kirjattu seuraavaa:

Kirjasto kehittää kumppanuuksia ja verkostoituu palvelujen kehittämiseksi ja kirjaston oman osaamisen tukemiseksi ja syventämiseksi. Se on aktiivinen yhteistyökumppani kirjastoverkossa. Se toimii yhteistyössä esim. kulttuuri-, koulu-, nuoriso- ja sosiaalitoimen ja

kansalaisjärjestöjen kanssa kirjastopalvelujen kehittämiseksi ja aktiivisen kansalaisuuden edistämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemisessä sekä yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 66.)

2.3 Lukemaan innostamisen keinot

Ikosen ym. (2015) kirjoittamassa Lukuinto-oppaassa esitellään lukemaan innostamisen keinoina esimerkiksi lukudiplomit, kirjavinkkaus, valmiiden tarinoiden oma versiointi ja mediakasvatus. Lukuinto-oppaassa korostetaan, että lukemaan innostaminen on kodin, koulun ja kirjaston yhteistyötä (Ikonen ym. 2015). Näiden lisäksi kirjastoissa hyödynnettäviä lukemaan innostamisen keinoja ovat esimerkiksi kirjailijavieraat ja kirjanäyttelyt.

2.4 Sosiaalinen media

Ari Haasion mukaan sosiaalinen media on viestinnän muoto, jossa korostuu yhteisöllisyys, ja jonka sisältö on vuorovaikutteista ja käyttäjälähtöisesti tuotettua. Sosiaalinen media on niin kutsuttu sateenvarjokäsite, jonka alle voidaan lukea esimerkiksi blogit, wikit, yhteisöpalvelut (esim. Facebook), kuvapalvelut (esim. Flickr, Pinterest), mikroblogipalvelut (esim. Twitter) ja virtuaalimaailmat. (Haasio 2013, 9-10.)

Katri Lietsalan ja Esa Sirkkusen mukaan sosiaaliselle medialle on tyypillistä erilaiset sisällöt, jotka voivat olla käyttäjien kehittämiä, käyttäjien luomia tai käyttäjäehtoisia, eli käyttäjän välittämiä tai jakamia. Sosiaalisessa mediassa jaettu sisältö voi olla täysin julkista tai tarjolla vain rajatulle joukolle ihmisiä. (Lietsala & Sirkkunen 2010, 267-268.)

Suomessa useat kirjastot ovat perustaneet Facebook-tilejä, ja joillakin kirjastoilla on myös tili Instagram-kuvapalvelussa. Sosiaalisen median käyttö on kirjastojen

osalta nähdäkseni kuitenkin vielä alkutaipaleellaan. Sitä voitaisiin hyödyntää kirjastoissa laajemmin ja tehokkaammin, jotta tavoitettaisiin myös nuoret asiakkaat.

3 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni aihepiireihin liittyvää kirjallisuutta ja aiempia tutkimuksia.

3.1 Nuoret kirjastossa

Kirjasto-lehden (4/16) pääkirjoituksessa ”Henkistä pääomaa” Ira Koivu pohtii lukemista ja siihen innostamista. Koivu korostaa lukemisen tärkeyttä elämässä ja sitä, kuinka osaavia lukuinnon nostattajia Suomen kirjastoissa työskentelee:

He osaavat vinkata teoksia niin, että tekee mieli lukea ne kaikki, kirjallisuuden lajista riippumatta. Joissain kirjastoissa on myös tarinankertojia, jotka saavat vilkkaimmankin lapsen hiljenemään ja kuuntelemaan korvat höröllä. He osaavat sytyttää lukuhimon. (Koivu 2016)

Toisessa Kirjasto-lehden pääkirjoituksessa Koivun (1/16) aiheena oli nuoret kirjastossa kävijöinä ja suhtautuminen nuoriin kirjastoissa. Koivun mukaan nuoret eivät välttämättä tule käyttämään kirjaston perinteisiä palveluja. Hän korostaa, että kirjaston ovet ovat avoimet kaikille, ja kynnyks kirjastoon tulemiselle on matala. Kirjastossa usein ajatellaan, että nuoret tulevat paikalle metelöimään ja häiriköimään, ja valitettavasti tällainen ajattelu voi johtaa yleistämiseen. Koivun mukaan on kuitenkin tärkeää, että kirjastoon on mahdollista tulla, sillä se ehkäisee myös syrjäytymistä. (Koivu 2016.)

Myös Raisa Alameri-Sajama pohtii suhtautumista nuoriin kirjastolaisten näkökulmasta. Stereotyyppinen kokemus nuorista asiakkaista on, että he ovat sopivia asiakkaita käyttäessään kirjastoa koulun kautta, mutta kouluajan ulkopuolella he eivät osaa käyttäytyä kirjastolaisten mielestä oikein. Perinteinen käsitys on myös se, että kirjastolaiset jaottelevat asiakkaansa lapsiin, aikuisiin ja vanhuksiin, ja nuoria ei huomioida. (Alameri-Sajama 2007, 12.)

Kirsi Purhonen kiteyttää hyvin sen ristiriidan, joka on aistittavissa, kun keskustellaan kirjastoista ja nuorista. Yleiset mielipiteet eroavat toisistaan siinä, halutaanko kirjastojen kehittävän ja laajentavan toimintaansa esimerkiksi tapahtumien järjestämisen kautta vai halutaanko kirjastosalien säilyvän hiljaisina, pelkästään lukemiseen tarkoitettuina paikkoina. Samoin ristiriitaisuus ilmenee siinä, kun kirjastojen toiminnassa peräänkuulutetaan kustannustehokkuutta ja samanaikaisesti kirjastopalveluiden kehittäminen voi tarjota nuorillekin tekemistä. Purhonen viittaa nuoriin ”kadonneena asiakasryhmänä” ja korostaa nuorten olevan ”tuleva sukupolvi, joka voi kasvattaa omat lapsensa kirjaston käyttäjiksi, mikäli he itse saavat sellaisia kirjastopalveluita, joita he nuorina ihmisinä haluavat.” (Purhonen 2015, 89.)

Alameri-Sajamalla (2007, 12) on siis näkemys siitä, että kirjastolaiset eivät huomioi nuoria asiakkaidensa jaottelussa ja palveluiden kohdentamisessa. Purhosen (2015, 89) selostama ristiriita kirjaston profiilista antaa vaihtoehdot perinteisestä ja hiljaisesta lukupaikasta sekä kehittyvästä, ideoille avoimesta paikasta, johon kaikenikäiset asiakkaat ovat tervetulleita. Mitä ilmeisimmin nuortenkirjastotyötä olisi kehitettävä ja palveluja kohdennettava tehokkaammin, jotta voidaan ehkäistä mahdollinen syrjäytyminen. Nähdäkseni kirjaston tulee kyetä tarjoamaan tietoa ja palvelua kaikille asiakkailleen tasavertaisesti.

Purhosen mukaan kirjastot ovat muutoksessa sekä sisällöllisesti että asiakaskuntiin liittyen. Sisältöjen muutoksiin hän sisällyttää muun muassa jalkautumisen uusien käyttäjäryhmien pariin sekä markkinoinnin ja tapahtumatuotannon. Asiakaskuntiin liittyvissä muutoksissa on kyse ammatillisen

osaamisen muutoksesta, erityisesti eri-ikäisten ihmisten ohjaamiseen liittyen. (Purhonen 2015, 97-98.)

Laura Hokkanen esittelee *sosiaalisen kirjaston* käsitteen, joka liittyy Purhosen (2015, 97-98) edellä esittämiin kirjastojen sisältöjen muutoksiin. Sosiaalisen kirjaston käsitteen mukaan kirjasto on yhteisöllinen ja sosiaalinen sekä tilana että työmuotona. Hokkasen mukaan sosiaalinen kirjastotyö voi tarkoittaa esimerkiksi jalkautumista tapahtumiin lainapalveluina tai muunlaista osallistavaa toimintaa tapahtumissa, jotka eivät välttämättä sijaitse kirjastotilassa. Sosiaalisen kirjaston käsitteen myötä kirjastotyötä voidaan laajentaa muihin ammattiryhmiin, kuten esimerkiksi opettajiin, nuorisotyöntekijöihin ja kulttuurituottajiin. (Hokkanen 2015, 13.)

3.2 Nuoret ja lukeminen

Åse Kristine Tveit (2012) on tutkinut norjalaisten nuorten lukemiseen ja kirjastoon liittyviä tapoja. Tveitin (2012, 85) mukaan kirjallisuuden esitleminen tai mainostaminen nuorille lukijoille ja nuorten lukemaan innostaminen on yleisille kirjastoille tärkeä asia, mutta samalla se on yksi haastavimmista asioista kirjastotyössä. Artikkelissaan *Reading Habits and Library Use Among Young Adults* Tveit raportoi tutkimuksestaan, jossa hän haastatteli neljää osloolaista nuorta tyttöä, jotka ovat vannoutuneita lukijoita. Tveit toteutti myös osloolaisten nuorten keskuudessa kyselyn, jolla hän halusi selvittää yleisen näkemyksen nuorten kirjaston käytöstä ja sukupuolten välisistä eroista lukemisessa. Kyselyyn vastasi 212 nuorta. Kyselyn perusteella saatiin selville, että lukemiseen liittyvät preferenssit ovat sukupuolen perusteella jaottuneita sekä kirjan materiaalin että sisällön osalta. (Tveit 2012, 96 & 102.)

Haastateltujen tyttöjen toiveena Tveitin tutkimuksessa oli saada kirjastosta suosituksia luettavista kirjoista ja neuvoja kirjojen löytämiseksi hyllyistä. Tveitin mukaan nuoret kaipaavat kirjastonhoitajalta luotettavuutta. Nuoret myös tietävät, mitä he haluavat lukea, ja kirjastojen olisi Tveitin mukaan hyvä kokeilla ottaa

nuoria mukaan suunnitteluun esimerkiksi kokoelmatyön ja tapahtumien osalta. Nuoret olisi hyvä nähdä voimavarana työssä, eikä pelkästään asiakkaina. (Tveit 2012, 101.) Myös Alameri-Sajama (2007, 18) ehdottaa nuorten osallistamista kokoelmatyöhön *Nuortenkirjastotyön käsikirjassa*.

Eeva Jäppisen (2007, 31) mukaan työ kirjaston nuortenosastolla voi muistuttaa nuorisotyöntekijän työtä. Kirjastot tekevät jo paljon yhteistyötä erilaisten tahojen kanssa, kuten esimerkiksi päiväkodit, koulut ja vanhainkodit. Hokkasen (2015, 13) esittelemän sosiaalisen kirjaston käsite kannustaa yhteistyöhön myös esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden kanssa. Yhdessä tekemällä ja jakamalla työtä useampien tahojen välille on mahdollista tuottaa hyviä ideoita nuortenkirjastotyön kehittämiseksi ja palveluiden kohdentamiseksi nuorille.

Suomessa lasten ja nuorten lukemista on pyritty edistämään Lukuinto-hankkeella, joka oli valtakunnallinen Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Oulun yliopiston yhteistyönä toteuttama hanke. Ohjelmassa oli mukana 30 paikkakunnalta kouluja ja kirjastoja. Ohjelmassa etsittiin, kehitettiin ja testattiin lukemista monipuolisia ja lukumotivaatiota kasvattavia menetelmiä. Tämä johti lukemisen lisääntymiseen, lukutaidon paranemiseen ja monilukutaidon kehittymiseen. (Ikonen ym. 2015, 8.)

Ikosen ym. (2015, 12) mukaan Lukuinto-pilottikirjastoissa ohjelman tuloksena lainausmäärät ja kirjastokäynnit lisääntyivät, ja lainauksessa lasten ja nuorten kaunokirjallisuuden osuus kasvoi.

3.3 Sosiaalinen media ja kirjasto

Lietsalan ja Sirkkusen mukaan media voi olla sosiaalista vain sen vuoksi, että ihmisten vuorovaikutus tekee verkon alustoista sosiaalisia. He painottavat myös sitä, että sosiaalisessa mediassa osallistuminen on yksilöiden vapaaehtoista toimintaa, mikä osaltaan myös painottaa sosiaalisuutta. (Lietsala & Sirkkunen 2010, 269.)

Sosiaalinen media on vielä suhteellisen uusi tutkimuskohde. Abigail L. Phillips (2015) on tutkinut kirjastonhoitajien näkemyksiä ja asenteita sosiaalisen median käyttöä kohtaan. Artikkelissaan *Facebooking It: Promoting Library Services to Young Adults through Social Media* Phillips raportoi tutkimuksestaan, jossa hän toteutti verkkopohjaisen kyselyn kirjastonhoitajille. Kyselyyn vastasi 68 kirjastonhoitajaa eri puolilta Yhdysvaltoja sekä Iso-Britanniasta ja Australiasta. Phillipsin tutkimuksessa 88 prosenttia vastaajista kertoi sosiaalisen median olevan hyödyllinen väline kirjaston aineiston mainostamisessa nuorille. 94 prosenttia vastaajista piti sosiaalista mediaa hyvänä apuvälineenä kirjaston palveluiden mainostamisessa nuorille. Phillipsin mukaan yksikään kyselyyn vastanneista henkilöistä ei ollut sitä mieltä, että sosiaalinen media olisi hyödytön työväline heidän kirjastolleen. (Phillips 2015, 187.)

Myös Haasio pitää Facebookia tehokkaana tiedottamisen välineenä. Pelkkä Facebookiin rekisteröityminen ei kuitenkaan riitä, vaan kirjaston nimissä tehtävien päivitysten on oltava mielenkiintoisempia, kuin vain ilmoitusluontoisista asioista kertominen. Näin on todennäköisempää, että asiakkaat aktivoituvat ja kommentoivat päivityksiä. (Haasio 2013, 36-38.)

Haasio kuitenkin huomauttaa, että vaikka kirjastolaiset hyödyntävät jo joitakin sosiaalisen median välineitä työssään, heillä ei ole tarpeeksi tietoa siitä, miten sosiaalisesta mediasta saisi kaikkea mahdollista irti. Toisaalta sosiaalisen median hyödyntäminen voi olla vähäisempää senkin vuoksi, että sitä kohtaan tunnetaan varautuneisuutta tai koetaan, että resurssit sen käyttöön eivät ole riittävät. (Haasio 2013, 7.)

Phillipsin tutkimus keskittyi kirjastonhoitajien Facebookin käyttöön, mutta vastaajat kertoivat Facebookin lisäksi käyttävänsä tai aikovansa käyttää muitakin sosiaalisen median palveluja, kuten Twitter, Tumblr ja Pinterest. Tutkimuksensa perusteella Phillips päätteli, että kirjastonhoitajien suhtautuminen sosiaalisen median käyttämiseen työssään on alkanut olla tavallisempaa, ja sitä vastaan ei enää kapinoida niin paljon kuin aiemmin. Phillipsin mukaan sosiaalisella medially on kirjastoille paljon annettavaa palveluiden markkinoimisen osalta, ja se on

pätevä väline osoittamaan kirjaston tärkeyttä ja merkitystä nuorten arkielämässä. (Phillips 2015, 194.)

Facebookin lisäksi kirjastot voivat Haasion mukaan markkinoida itseään myös esimerkiksi Instagram-kuvapalvelussa, Twitterissä tai blogin välityksellä. Kirjablogit ovat kasvattaneet suosiotaan ja uudistaneet lukemisen kulttuuria, kun lukukokemuksia on mahdollista jakaa ja vertailla blogipostauksissa ja niiden kommenttiosioissa. Kirjaston blogit voivat esimerkiksi liittyä markkinointiin, tiedottamiseen ja tiedon jakamiseen. (Haasio 2013, 62-64.)

Sekä Facebookin ja Instagramin kaltaisissa some-palveluissa korostuu Haasion (2013, 9) mainitsema yhteisöllisyys. Kirjaston asiakkailta on mahdollisuus reagoida Facebook-päivityksiin tykkäämällä tai kommentoimalla, ja tuloksena on interaktiivinen kirjastopalvelu. Palvelun ei tarvitse olla reaaliaikaista. Tärkeää some-kanavan hyödyntämisessä on se, että asiakas saa informaatiota kirjastoon liittyvistä asioista, ja että asiakkaalla on tunne siitä, että hänellä on mahdollisuus kertoa mielipiteensä tai vaikuttaa johonkin asiaan. Lietsala ja Sirkkunen (2010, 266) painottavatkin tähän liittyen sosiaalisen median käyttäjän nimittämistä *osallistujaksi*.

Kirjastonhoitajien sosiaalisen median käytön lisäksi on tutkittu myös nuorten sosiaalisen median käyttöä. Sosiaalisen median kanavien käyttö nuorten tavoittamiseksi voi tuntua kirjastonhoitajista vieraalta, jos he eivät tiedä, millä tavoin nuoret käyttäytyvät verkossa. Denise E. Agoston ym. (2015) tutkimuksessa *Teens, Libraries, and Social Media: Myths and Reality* toteutettiin monimenetelmällinen tutkimus, jossa murrettiin viisi myyttiä sosiaalisesta mediasta ja nuorista. Tutkimukseen osallistui 158 14-18-vuotiasta oppilasta kahdesta yhdysvaltalaisesta koulusta. Murrettavat myytit koostuivat nuorten sosiaalisen median piirissä käyttäytymisestä, ja tulokset mursivat jokaisen myytin. Nuoret esimerkiksi osoittivat ymmärtävänsä yksityisyyden rajan verkossa ja heidän sosiaalisen median käyttötarkoituksensa eivät olleet joutavia vaan enemmän harrastemaisia, esimerkiksi luovaan kirjoittamiseen tai musiikin tekemiseen liittyviä. Myyteistä viimeinen oli kirjastolaisten näkökulmasta

mielenkiintoisin. Viides myytti väitti, että kouluissa ja kirjastoissa käytössä oleva verkko on vain tiedonhakua varten. Tulokset kuitenkin osoittivat, että nuoret eivät käyttäneet sosiaalista mediaa vain staattisena tiedonlähteenä, vaan se toimi enemmän dynaamisena kommunikointivälineenä. Nuoret kysyivät kysymyksiä ja vastasivat toisten kysymyksiin verkossa, ja osallistuivat keskusteluihin esimerkiksi politiikasta ja populaarikulttuurista. Agoston ym. johtopäätösten mukaan kirjastonhoitajat ovat ideaalissa asemassa auttaakseen nuoria sosiaalisen median hyödyntämisessä ja riskien minimoimisessa. (Agosto ym. 2015, 322-325.)

Seuraavassa luvussa kuvaan tutkimukseni tarkoituksen, kerron tutkimuskysymykseni ja avaan käyttämäni tutkimusmenetelmää. Lisäksi kerron aineistoni keruusta.

4 MENETELMÄT JA AINEISTONKERUU

Tämän työn päämääränä on lisätä tietämystä kirjastojen keinoista nuorten lukemaan innostamisessa ja nuorten tavoittamisessa viestinnän keinoin. Tutkimukseni tarkoituksena on siis selvittää, millaisia näkemyksiä Jyväskylän kaupunginkirjaston yksiköiden henkilökunnalla on nuorille kohdennetusta kirjastotyöstä. Tutkimus keskittyy keinoihin, joiden avulla Jyväskylän kirjastoissa ylläpidetään nuorten lukuintoa sekä siihen, millaisten viestintäkanavien kautta Jyväskylän kirjastoissa tavoitellaan nuoria asiakkaita.

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisia keinoja Jyväskylän kaupunginkirjaston yksiköissä käytetään nuorten lukemaan innostamiseksi?

2. Millaisia viestintäkanavia Jyväskylän kirjastot käyttävät tavoittaakseen nuoria kirjaston käyttäjiä?

3. Millä tavoin Jyväskylän kirjastojen työntekijät kokevat haluavansa/voivansa kehittää työtään nuorten lukemaan innostamiseksi ja nuorten käyttäjien tavoittamiseksi?

4.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksessani olen soveltanut kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusotetta. Määrälliselle tutkimukselle on Hanna Vilkan (2007, 14) mukaan ominaista tiedon tarkasteleminen, asioiden yhtäläisyyksien ja erojen kuvaaminen, numeroiden avulla. Vilkan mukaan ”määrällinen tutkimusmenetelmä vastaa kysymyksiin *kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein*”.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineiston keräämisen tapoja ovat Vilkan (2007, 27) mukaan kysely, haastattelu ja systemaattinen havainnointi. Omassa tutkimuksessani keräsin aineistoni verkkokyselyn avulla. Vilkan (2007, 27) mukaan ”kysely on aineiston keräämisen tapa, jossa kysymysten muoto on vakioitu: kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla”.

Jaana Vastamäen (2015, 121) mukaan ”kyselylomaketutkimuksessa voidaan erottaa kaksi erilaista tutkimusasetelmaa: poikittaistutkimus eli poikkileikkausaineistolla tehty tutkimus sekä pitkittäis- eli seurantatutkimus”. Näistä kahdesta tässä tutkimuksessa on hyödynnetty poikittaistutkimusta, jolle on ominaista, että aineisto kerätään yhdessä ajankohdassa usealta vastaajalta (Vastamäki 2015, 121).

Olen tutkimuksessani hyödyntänyt myös kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Hirsjärven ym. (2009, 136) mukaan määrällistä ja laadullista tutkimusta on oikeastaan vaikeaa erottaa toisistaan, ja niitä tulisikin tarkastella

toisiaan täydentävinä lähestymistapoina. Kyselyssäni on sekä kvantitatiivisia monivalintakysymyksiä että ns. avoimia kysymyksiä, jotka tuovat esiin laadullisempaa tutkimusotetta. Tutkimuksellani olen pyrkinyt luomaan pohjaa kvalitatiiviselle jatkotutkimukselle.

Tämän tutkielman aineistonkeruu toteutettiin verkkokyselynä SurveyMonkey-kyselytyökalun avulla (<https://fi.surveymonkey.com/>). Kysely oli vastattavana kahden viikon ajan elokuussa 2016. Kohdistin kyselyni Jyväskylän kaupunginkirjaston yksiköiden henkilökunnan jäsenille. Lähestyin sähköpostitse kirjaston yksiköiden ja osastojen johtajia ja pyysin heitä välittämään viestini ja linkin kyselyyni johtamiensa yksiköiden henkilökunnalle.

Kyselylomakkeessani (Liite 1.) oli seitsemän kysymystä. Jaottelin kysymykset kahden eri teeman alle. Ensimmäisenä teemana oli nuorten lukemaan innostamisen keinot ja niiden tärkeys vastaajien mielestä. Toisena teemana oli kirjaston viestintäkanavat nuorille sekä sosiaalisen median hyödyntäminen. Näiden lisäksi kyselyn lopussa oli kaksi avointa kysymystä, joissa pyysin vastaajia kuvailemaan kahden edellä mainitun teeman toimivuutta omassa työssään sekä niihin liittyviä kehitysehdotuksia.

Analysoin aineistoani sekä kvantitatiivisin että kvalitatiivisin menetelmin. Kyselyssä olleita niin sanottuja suljettuja kysymyksiä analysoin SurveyMonkey-kyselytyökalusta saamieni tilastollisten kuviodien avulla, ja kyselyn avoimien kysymysten tulosten analysointiin sovelletin sisällönanalyysia.

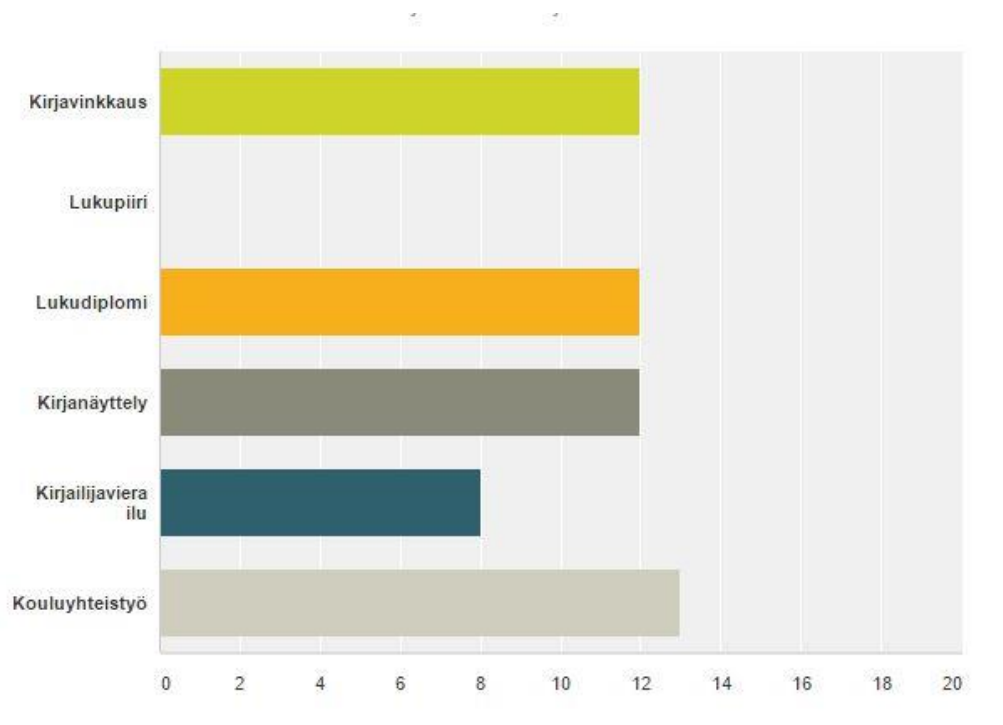
Seuraavassa luvussa raportoin tekemäni tutkimuksen tulokset. Tulokset on jaoteltu kyselyssä esiintyneiden aihepiirien mukaan, eli ensin käsittelen tuloksia nuorten lukemaan innostamisen osalta, sitten kirjaston viestinnän ja sosiaalisen median käytön osalta, ja lopuksi kirjastotyön kehittämisen osalta.

5 TULOKSET

Kyselyyn vastasi kuusitoista henkilöä. Aluksi kysyin vastaajien taustatietoja eli sitä, missä Jyväskylän kaupunginkirjaston yksikössä vastaajat työskentelevät. Kyselyyn vastanneista yksi työskenteli pääkirjastossa, seitsemän aluekirjastoissa ja kahdeksan lähikirjastoissa. Pienkirjastojen tai kirjastoautojen työntekijöiltä en saanut yhtään vastausta kyselyyni.

5.1 Nuorten lukemaan innostamisen keinot Jyväskylässä

Kyselyni ensimmäinen teema koski nuorten lukemaan innostamista Jyväskylän kaupunginkirjastossa. Kysyin vastaajilta, millaisia keinoja heidän yksiköissään hyödynnetään nuorten lukemaan innostamiseksi. Tähän kysymykseen vastasi neljätoista henkilöä. Kysymyksessä olleista vastausvaihtoehdoista vastaajien oli mahdollista valita kaikki sopivat vaihtoehdot. Lisäksi vaihtoehtona oli Jokin muu - kohta, johon vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa omin sanoin hyödynnetyistä keinoista.

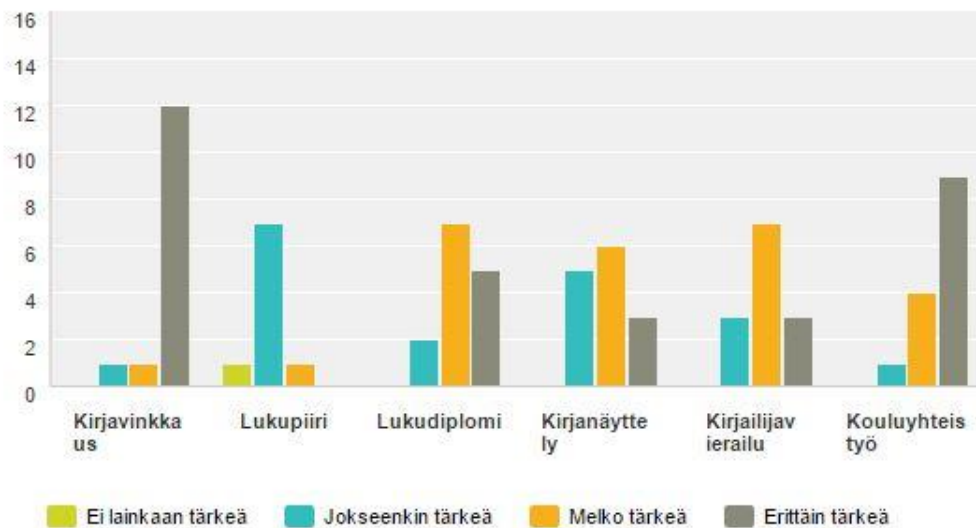

Kuvio 1. Vastaajien hyödyntämät keinot nuorten lukemaan innostamiseksi.

Kuviosta 1 voidaan nähdä, että suosituin keino nuorten lukemaan innostamiseksi oli kouluyhteistyö. Sen valitsi kolmetoista vastaajaa. Kirjavinkkaus, lukudiplomi ja kirjanäyttely olivat myös vastausten perusteella suosittuja keinoja, sillä niitä kaikkia hyödynsi kaksitoista vastaajaa. Kahdeksan vastaajaa ilmoitti hyödyntävänsä kirjailijavierailuja lukemaan innostamisessa. Yhtenä vastausvaihtoehtona kysymyksessäni oli myös lukupiiri, mutta kuten kuviosta 1 voidaan huomata, kukaan vastaajista ei ilmoittanut hyödyntävänsä sitä nuorten lukemaan innostamisen keinona.

Kaksi vastaajaa vastasi tämän kysymyksen Jokin muu -vaihtoehtoon omin sanoin. Eräs vastaaja kirjoitti, että hänen kirjastoyksikkönsä tekee kouluyhteistyötä vain alakoulun kanssa. Toinen vastaaja kertoi Jokin muu -vaihtoehtona toteuttamastaan kirjastonkäytön opetuksesta ”tietokilpailutehtävän” voimin, jossa humoristisella lomakkeella pohditaan kirjaston sääntöjä ja sisältöjä koskevia kysymyksiä, joiden vastaukset käydään opetustilanteen jälkeen läpi yhdessä.

Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin vastaajien mielipidettä siitä, kuinka tärkeinä he kokevat edellisessä kysymyksessä esitellyt lukemaan innostamisen keinot. Tähän kysymykseen vastasi neljätoista henkilöä.

Kuvio 2. Lukemaan innostamisen keinojen tärkeys vastaajien mielestä.

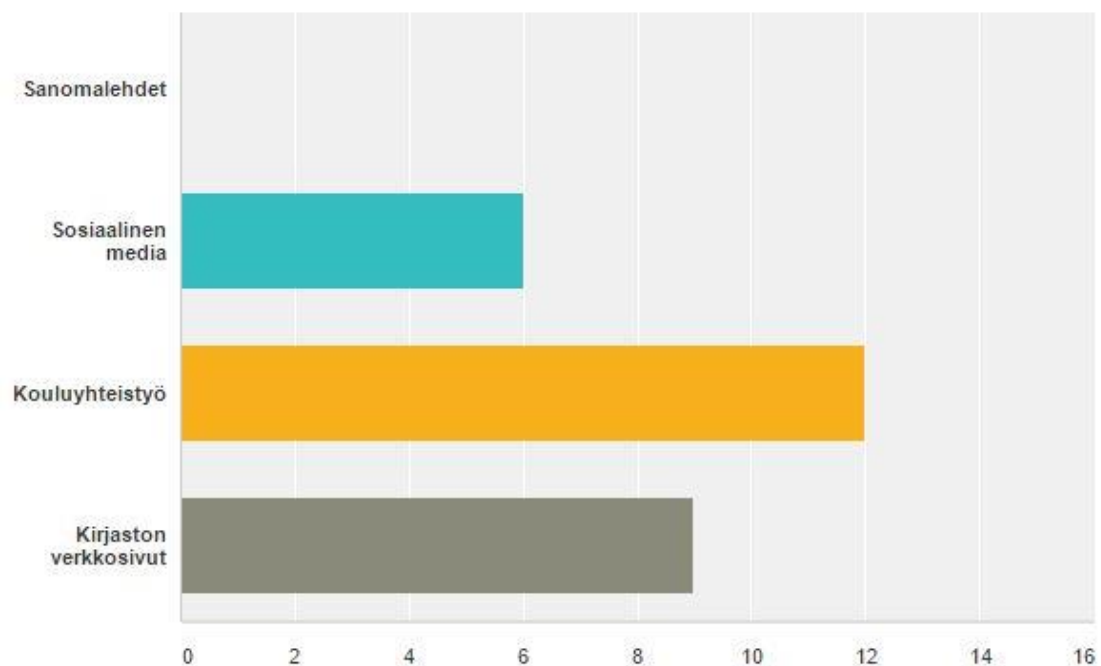
Kuviosta 2 voidaan nähdä, että kirjavinkkaus koettiin suurimmalta osin erittäin tärkeäksi keinoksi (kaksitoista vastaajaa). Yksi vastaaja koki sen melko tärkeäksi, ja yksi vastaaja koki sen jokseenkin tärkeäksi. Lukupiirin koki jokseenkin tärkeäksi puolet kysymykseen vastanneista (seitsemän vastaajaa) ja melko tärkeäksi yksi vastaaja. Yksi vastaaja ei kokenut lukupiiriä lainkaan tärkeäksi. On mielenkiintoista huomata, että vaikka edellisessä kysymyksessä kukaan vastaajista ei kertonut käyttävänsä lukupiiriä lukemaan innostamisen keinona, tämän kysymyksen vastausten perusteella se kuitenkin koetaan jokseenkin tai melko tärkeäksi keinoksi, ja vain yksi vastaaja on sitä mieltä, että lukupiiri ei ole lainkaan tärkeä.

Puolet vastaajista koki myös lukudiplomin melko tärkeäksi keinoksi (seitsemän vastaajaa). Kaksi vastaajaa koki sen jokseenkin tärkeäksi ja viisi vastaajaa koki sen erittäin tärkeäksi. Kirjanäyttelyn koki jokseenkin tärkeäksi viisi vastaajaa, melko tärkeäksi kuusi vastaajaa ja erittäin tärkeäksi kolme vastaajaa. Kirjailijavierailun

koki jokseenkin tärkeäksi kolme vastaajaa, melko tärkeäksi seitsemän vastaajaa ja erittäin tärkeäksi kolme vastaajaa. Kouluysteistyön koki jokseenkin tärkeäksi yksi vastaaja ja melko tärkeäksi neljä vastaajaa. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista (yhdeksän vastaajaa) koki kouluysteistyön erittäin tärkeäksi keinoksi nuorten lukemaan innostamisessa.

5.2 Kirjaston viestintäkanavat nuorille Jyväskylässä

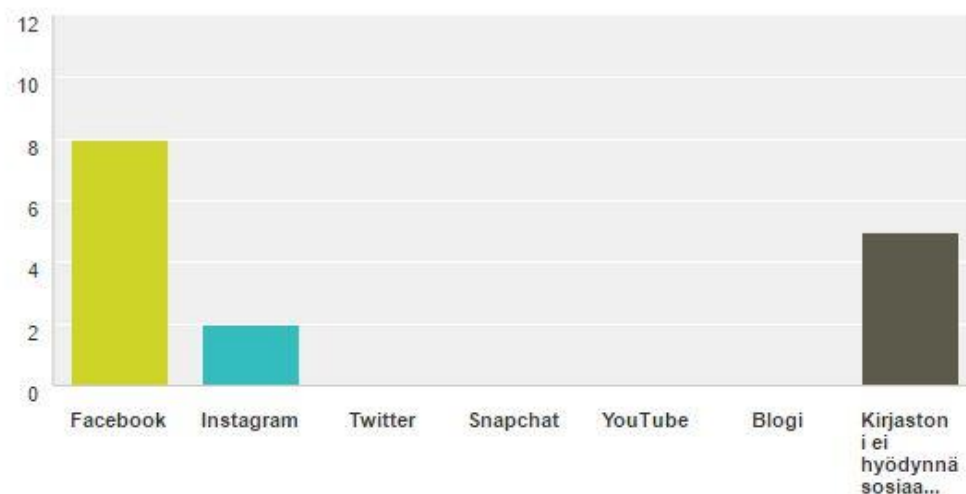
Toisena teemana kyselyssäni oli se, millaisia viestinnän kanavia kirjasto hyödyntää viestiessään nuorille. Viestinnän kanavia koskevassa ensimmäisessä kysymyksessä olleista vastausvaihtoehdoista vastaajien oli mahdollista valita kaikki sopivat vaihtoehdot. Vaihtoehtona oli myös Jokin muu -kohta, jossa vastaajilla oli mahdollisuus kertoa muista, vaihtoehtoisista hyödyntämistään keinoista.

Kuvio 3. Jyväskylän kirjastojen hyödyntämät viestintäkanavat viestittäessä nuorille.

Tähän kysymykseen sain kolmetoista vastausta. Yksikään vastaaja ei valinnut sanomalehtiä viestintäkanavakseen. Tämä oli odotettua, mutta halusin silti mielenkiinnosta liittää sen vastausvaihtoehdoksi. Kuviosta 3 voidaan huomata, että sosiaalista mediaa hyödynsi kuusi vastaajaa, koulu yhteistyötä kaksitoista vastaajaa ja kirjaston verkkosivuja yhdeksän vastaajaa. Jokin muu -kohtaan kaksi vastaajaa olivat kertoneet hyödyntävänsä viestinnässä yhteistyötä nuorisotoimen kanssa sekä käyntejä koululla.

Seuraava kysymykseni koski Jyväskylän kaupunginkirjaston yksiköiden hyödyntämiä sosiaalisen median kanavia nuorten tavoittamiseksi. Kysymyksessä olleista vastausvaihtoehdoista vastaajan oli mahdollista valita kaikki sopivat vaihtoehdot.

Kuvio 4. Jyväskylän kirjastojen hyödyntämät sosiaalisen median kanavat viestittäessä nuorille.

Sain kolmetoista vastausta. Facebook oli vastausten perusteella suosituin kanava, sillä sen oli valinnut kahdeksan vastaajaa. Kaksi vastaajaa kertoi hyödyntävänsä Instagramia. Kuviosta 4 voidaan huomata, että sosiaalisen median kanavista Twitteria, Snapchatia tai YouTubea ei hyödyntänyt kukaan vastaajista. Viisi vastaajaa kertoi, ettei heidän yksikkönsä hyödynnä sosiaalista mediaa lainkaan.

5.3 Työn kehittäminen lukemaan innostamisessa ja viestinnässä

Kyselyni kaksi viimeistä kysymystä olivat avoimia, eli vastaajat saivat vastata niihin omin sanoin. Kysymykset koskivat työn kehittämistä kahden edellä esitellyn teeman tiimoilta. Ensimmäisen avoimen kysymyksen tavoitteena oli selvittää, ovatko kirjastojen hyödyntämät keinot nuorten lukemaan innostamiseksi vastaajien mielestä toimivia. Jatkokysymyksenä kysyin, olisiko keinoja hyödynnettävä laajemmin tai keksittävä uusia keinoja. Tähän sain seitsemän vastausta.

Useammassa vastauksessa korostettiin kirjavinkkauksen merkitystä ja toimivuutta lukemaan innostamisen keinona. Vastausten perusteella se oli ainoa keino, johon oltiin sellaisenaan tyytyväisiä. Toisaalta eräs vastaaja huomautti, että kirjavinkkaus tapahtuu kouluyhteistyön kautta ja on näin ollen hyvin paljon riippuvaista opettajista:

”Kirjavinkkaus on aina hyvin toimiva keino, kunhan nuoret (luokka) saadaan ensin tulemaan paikalle. Innostus vinkkaukseen ja kirjastonkäytön opetukseen osallistumiseen riippuu hyvin paljon opettajista, siksi kouluyhteistyö ja kirjaston palveluista koulun kautta tiedottaminen on tärkeää.”

Eräs vastaaja huomautti, että kirjastossa on panostettu selkeästi enemmän alakoululaisiin lukemaan innostamisen osalta, eli käytössä olevia keinoja ei ole hyödynnetty nuoriin kovinkaan tehokkaasti. Samasta vastauksesta kävi ilmi, että esimerkiksi kirjavinkkaus halutaan joissakin kouluissa toteuttaa opettajien toimesta.

Jo käytössä olevat lukemaan innostamisen keinot katsottiin useassa vastauksessa toimiviksi, mutta toisaalta peräänkuulutettiin uusien keinojen keksimistä. Kahdessa vastauksessa toivottiin lisää kirjailijavierailuja. Vastauksista oli nähtävissä, että lukemiseen innostaminen on selkeästi vastaajille tärkeä asia.

Toisaalta useassa vastauksessa mainittiin, että aika ja resurssit eivät tahdo riittää. Eräs vastaaja kiteytti useassa vastauksessa esiin tulleen argumentin näin:

”Uusia keinoja olisi hyvä kehitellä, mutta tämä vaatisi lisää henkilöresursseja ja rahallista panostusta toimintaan.”

Erään vastaajan mukaan lukemaan innostaminen on tärkeintä alakouluikässä, ja ”pakonomainen nuorten lukemaan innostaminen on tehotonta”. Olen vastaajan kanssa ehdottomasti samaa mieltä siitä, että pakottamalla ei saada hyviä tuloksia. Hän kuitenkin jatkoi vastauksessaan, että parhaimpia tuloksia saataisiin sillä, kun otettaisiin nuoret mukaan suunnittelutyöhön. Kommentti vahvistaa omaa näkemystäni tutkimukseni jatkosta, sillä aikomukseni on viedä tutkimustani eteenpäin laadullisempaan suuntaan, osallistamalla nuoria suunnittelutyöhön kirjastoon liittyvissä aktiviteeteissa.

Vastauksista huomaa, kuinka suuressa arvossa Jyväskylän kirjastojen työntekijät pitävät yhteistyökumppaneitaan ja kontaktejaan, sillä muita kehitysehdotuksia työhön olivat esimerkiksi yhteistyön lisääminen nuorisotoimen kanssa sekä uusien lukemaan innostamisen keinojen keksiminen yhteistyössä äidinkielen opettajien kanssa. Useassa vastauksessa esiin tulleet puutteet aika- ja muista resursseista osataan ja halutaan korjata yhteistyöllä eri tahojen kanssa.

Viimeisessä kysymyksessä kysyin, onko vastaajien kirjastoyksiköiden viestintäkanavien hyödyntäminen vastaajien mielestä toimivaa. Liitin kysymykseen vielä sen, tulisiko kirjaston markkinointia nuorille lisätä, ja jos, niin minkä kanavan kautta. Tähän kysymykseen vastasi kahdeksan vastaajaa.

Kuten aiemmassa sosiaaliseen mediaan liittyvässä kysymyksessä, tässäkin vastausten perusteella peräänkuulutettiin sosiaalisessa mediassa tapahtuvan viestinnän parissa aktivoitumista. Toisaalta eräs vastaaja oli sitä mieltä, että nuoret tavoitetaan varmimmin koulun kautta, koska opettajan kanssa kutsuttuna on ”pakko” tulla kirjastoon.

Viidessä vastauksessa kahdeksasta oltiin sitä mieltä, että nuorille tutumpia somekanavia voitaisiin hyödyntää kattavammin. Eräs vastaaja huomautti, että kirjastojen tulisi olla "ajan tasalla" viestintäkanavien suhteen ja jalkautua niihin kanaviin, joita nuoret itse käyttävät. Yhdessä vastauksessa Instagram-kuvapalvelun arveltiin olevan nuorille yksi tärkeimmistä kanavista, joten viestinnän voisi olla hyvä kohdistua sinne. Kuitenkin monessa vastauksessa oltiin myös sitä mieltä, että aika ja resurssit eivät ole riittäviä tällaisen työn toteuttamiseen.

Kaiken kaikkiaan tämän kysymyksen avoimet vastaukset olivat suurelta osin yhteneviä keskenään, ja niistä oli luettavissa samanlaisia ajatuksia. On ilmeistä, että nuorille suunnattua viestintää on kehitettävä, ja viestintäkanavia hyödynnettävä laajemmin.

6 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin tutkimukseni tuloksia. Ensin käyn läpi jo aiemmin esittelemäni tutkimuskysymykset ja vastaan niihin tiivistetysti tulosten perusteella. Lopuksi käsittelen tähän tutkielmaan liittyviä pohdintoja.

6.1 Tuloksia koskeva pohdinta

Tässä tutkimuksessa olen selvittänyt Jyväskylän kaupunginkirjaston työntekijöiden kokemuksia nuorten lukemaan innostamisen keinoista sekä kirjaston hyödyntämistä viestintäkanavista nuorille viestittäessä. Olen koonnut edellä esittelemäni tutkimuskysymykset ja niihin tiivistetyt vastaukset seuraavasti:

1. Millaisia keinoja Jyväskylän kaupunginkirjaston yksiköissä käytetään nuorten lukemaan innostamiseksi?

Vastausten perusteella suosituin keino nuorten lukemaan innostamiseksi oli kouluyhteistyö. Lähes yhtä suosittuja keinoja olivat kirjavinkkaus, lukudiplomi ja kirjanäyttelyt. Kirjailijavierailujakin hyödynnetään. Lukupiiriä ei vastausten perusteella hyödynnetty lainkaan, mutta silti se koettiin tärkeäksi lukemaan innostamisen keinoksi. Erään vastaajan mukaan on myös hyödynnetty luovia keinoja, kuten kirjastonkäytön opetuksen yhteydessä toteutettua ”tietokilpailutehtävää”.

2. Millaisia viestintäkanavia Jyväskylän kirjastot käyttävät tavoittaakseen nuoria kirjaston käyttäjiä?

Vastausten perusteella kouluyhteistyö toimi suosituimpana viestintäkanavana kirjaston viestinnässä nuorille. Kirjasto saattaa sijaita koulun välittömässä läheisyydessä, ellei jopa samassa rakennuksessa, ja näin ollen koulun välityksellä tieto kulkee helpoiten ja menee vastaajien mukaan parhaiten perille. Myös kirjaston verkkosivujen kautta viestitään nuorille, ja sosiaalista mediaa hyödynnetään jossakin määrin. Sosiaalisen median hyödyntämistä halutaan resurssien puitteissa lisätä.

3. Millä tavoin Jyväskylän kirjastojen työntekijät kokevat haluavansa/voivansa kehittää työtään nuorten lukemaan innostamiseksi ja nuorten käyttäjien tavoittamiseksi?

Vastausten perusteella kirjavinkkaus oli ainoa lukemaan innostamisen keinoista, johon oltiin tyytyväisiä sellaisenaan. Muutkin hyödynnetyt keinot olivat vastaajien mukaan hyviä ja toimivia, mutta useassa vastauksessa ilmaistiin myös tarve kehittää uusia keinoja lukemaan innostamiseksi. Vastausten perusteella lukemiseen innostaminen koetaan tärkeäksi asiaksi.

Nuorten kirjastonkäyttäjien tavoittamiseksi vastaajien mielestä kirjaston pitäisi aktivoitua sosiaalisessa mediassa enemmän. Vastausten perusteella nuorten käyttämiä sosiaalisen median kanavia tulisi hyödyntää enemmän ja olla erään

vastaajan sanoin ”ajan tasalla”. Molempien kysymysten kohdalla useat vastaajat olivat kuitenkin huolissaan siitä, että aika ja resurssit eivät riitä työn tekemiseen.

Sain kyselyyni kuusitoista vastausta, mikä on mielestäni sopiva määrä. Verrattuna siihen, että Jyväskylän kaupunginkirjastoon kuuluu noin viisitoista yksikköä tai osastoa, määrä on hyvä. Toki olisin toivonut saavani vastauksia laajemmin eri yksiköistä, sillä nyt vastaajista yksi oli pääkirjaston työntekijä, seitsemän aluekirjastojen ja kahdeksan lähikirjastojen. Olen silti tyytyväinen aineistoni suuruuteen. Tämän kokoisesta aineistosta ei ole mahdollista tehdä yleistyksiä tai päteviä johtopäätöksiä, mutta aineistolla saa jo jonkinlaisen kuvan siitä, millaisia ajatuksia Jyväskylän yleisissä kirjastoissa aiheesta on, sekä yhteneväisyyksiä ja eriävyyksiä mielipiteiden kesken.

6.2 Tutkielmaa koskeva pohdinta

Mielestäni verkkokyselyn käyttäminen tutkimusmenetelmänä oli tässä tutkimuksessa perusteltua, koska kohdistin kyselyni eri paikkakunnalle kuin missä itse asun. Näin ollen esimerkiksi haastattelujen järjestäminen olisi ollut haastavaa ja aikaa vievää. Kyselyssä on hyvänä puolena se, että vastaajat voivat itse päättää, haluavatko osallistua kyselyyni, ja vastata oman aikataulunsa puitteissa, kun ehtivät.

Aineistosta teki ongelmallisen se, että laatimassani kyselylomakkeessa vastaajien ei ollut pakko vastata kysymyksiin. Luotin kirjastolaisten tunnollisuuteen, ja päätin olla pakottamatta ketään vastaamaan. Valitettavasti tästä seurasi, että usean kysymyksen kohdalla jokin osuus vastaajista oli ohittanut kysymyksen.

Tulosten perusteella on mielestäni selvää, että esimerkiksi sosiaalisen median käyttöä tulisi Jyväskylän kirjastoissa lisätä nuorten tavoittamiseksi. Myös nuorten osallistaminen suunnittelutyöhön tuli vastauksista ilmi. Aion jatkaa tutkimusta pro gradu -työssäni. Tuleva pro gradu -tutkielmani on tutkimusotteeltaan kvalitatiivisempi, ja siinä tulen todennäköisesti keskittymään nuorten osallistamiseen kirjastotyön suunnitteluun. Mielestäni on tärkeää kuunnella

nuorten omia ideoita aiheesta, ja lähteä yhdessä toteuttamaan mielekästä kirjastotyötä. Tämä tutkimus toimii siis mielestäni hyvänä pohjana jatkotutkimukselleni.

LÄHTEET

Agosto, Denise E., Purcell, Michelle, Magee, Rachel M. & Forte, Andrea (2015). Teens, Libraries, and Social Media: Myths and Reality. *Public Library Quarterly* 34(4), s. 318-327. <http://dx.doi.org/10.1080/01616846.2015.1106892>

Alameri-Sajama, Raisa (2007). Tervetuloa sitten aikuisina! Nuoret kirjaston asiakkaina. Teoksessa: Alameri-Sajama, Raisa (Toim.) *Nuortenkirjastotyön käsikirja*. Helsinki: BTJ Finland Oy. s. 12-20.

Haasio, Ari (2013). *Sosiaalinen media ja kirjastot*. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2009). *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hokkanen, Laura (2015). Kun kirjat alkavat elää – Sosiaalisen kirjaston ideasta. Teoksessa: Hokkanen, Laura (Toim.) *Sosiaalinen kirjasto. Lukemattomien mahdollisuuksien maailma*. Helsinki: BTJ Finland Oy. s. 11-44.

Ikonen, Kaisa, Innanen, Kaisu & Tikkinen, Siinamari (2015). *Lukuinto-opas: lukumotivaatiota ja monilukutaitoa koulun ja kirjaston yhteistyönä*. Oulu: Oulun yliopisto.

Koivu, Ira (2016). Henkistä pääomaa. *Kirjastolehti* 4/16. <http://kirjastolehti.fi/artikkelit/artikkeli/717/henkista-paaomaa/> (käytetty 4.11.2016).

Koivu, Ira (2016). Ongelma-asiakkaita? *Kirjastolehti* 1/16. <http://kirjastolehti.fi/artikkelit/artikkeli/634/ongelma-asiakkaita/?category=2> (käytetty 4.11.2016).

Lietsala, Katri & Sirkkunen, Esa (2010). Johdatusta sosiaaliseen mediaan. Teoksessa: Serola, Sami (Toim.) *Ote informaatiosta. Johdatus*

informaatiotutkimukseen ja interaktiiviseen mediaan. 2. painos. Helsinki: BTJ Finland Oy. s. 264-305.

Opetushallitus (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 4. painos.

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf (käytetty 4.11.2016).

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2010). *Yleisten kirjastojen laatusuositus.* Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, kulttuuriyksikkö: Yliopistopaino.

Phillips, Abigail L. (2015). Facebooking It: Promoting Library Services to Young Adults through Social Media. *Public Library Quarterly* 34(2), s. 178-197.
<http://dx.doi.org/10.1080/01616846.2015.1036710>

Purhonen, Kirsi (2015). Muuttuva työ – kirjaston hyllynvälistä ja nuorisotalon ikkunasta kurkistaa kolmas työ. Teoksessa: Hokkanen, Laura (Toim.) *Sosiaalinen kirjasto. Lukemattomien mahdollisuuksien maailma.* Helsinki: BTJ Finland Oy. s. 88-119.

Tveit, Åse Kristine (2012). Reading Habits and Library Use Among Young Adults. *New Review of Children's Literature and Librarianship* 18(2), s. 85-104.
<http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2012.714341>

Vastamäki, Jaana (2015). Kyselylomaketutkimus: Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta. Teoksessa: Aaltola, Juhani & Valli, Raine (Toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle.* Jyväskylä: PS-kustannus. s. 121-132.

Vilkkä, Hanna (2007). *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet.* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liite 1. Kyselylomake

Nuoret ja kirjasto

Tervetuloa kyselytutkimukseen

Opiskelen Oulun yliopistossa informaatiotutkimusta ja olen tekemässä kandidaatintutkielmaa. Tutkielmani aiheena on nuorten (n. 13-19-vuotiaiden) lukemaan innostaminen ja nuorten tavoittaminen asiakaskuntana kirjaston näkökulmasta. Kyselyni kohderyhmänä ovat Jyväskylän kaupunginkirjaston yksiköiden henkilökunnan jäsenet. Kyselyssä on seitsemän kysymystä, ja siihen vastaaminen kestää n. 10-15 minuuttia. Vastaukset käsitellään nimettöminä.

Lisätietoja voi kysyä sähköpostitse osoitteesta maria.perttula@student oulu.fi

Kiitos osallistumisesta kyselyyn!

Terveisin, Maria Perttula

Seur.

Kyselytutkimuksen toteuttaa

Kats o miten helposti voit [luoda kyselytutkimuksen.](#)

Nuoret ja kirjasto

Taustatiedot

1. Missä Jyväskylän kaupunginkirjaston yksikössä päätoimisesti työskentelet? Valitse vaihtoehtoista sopivin.

Pääkirjasto
 Aluekirjasto
 Lähikirjasto
 Pienkirjasto
 Kirjastoauto
 Muu

Edell.

Seur.

Kyselytutkimuksen toteuttaa

Kats o miten helposti voit [luoda kyselytutkimuksen.](#)

Nuoret ja kirjasto

Nuorten lukemaan innostaminen

Seuraavissa kysymyksissä tarkastellaan nuorten lukemaan innostamista.

2. Millaisia keinoja kirjastossasi on hyödynnetty nuorten lukemaan innostamiseksi? Voit valita seuraavista kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Kirjavinkkaus
- Lukupiiri
- Lukudiplomi
- Kirjanäyttely
- Kirjailijavierailu
- Kouluyhteistyö

Jokin muu, mikä?

3. Kuinka tärkeiksi koet mainitut nuorten lukemaan innostamisen keinot työssäsi?

	Ei lainkaan tärkeä	Jokseenkin tärkeä	Melko tärkeä	Erittäin tärkeä
Kirjavinkkaus	☐	☐	☐	☐
Lukupiiri	☐	☐	☐	☐
Lukudiplomi	☐	☐	☐	☐
Kirjanäyttely	☐	☐	☐	☐
Kirjailijavierailu	☐	☐	☐	☐
Kouluyhteistyö	☐	☐	☐	☐

Edell.

Seur.

Kyselytutkimuksen toteuttaa

Katso miten helposti voit luoda kyselytutkimuksen.

Nuoret ja kirjasto

Kirjaston viestintä nuorille

Seuraavissa kysymyksissä tarkastellaan kirjaston hyödyntämiä viestintäkanavia nuorten tavoittamiseksi.

4. Millaisia viestintäkanavia kirjasto, jossa työskentelet, hyödyntää nuorten tavoittamisessa? Voit valita vaihtoehtoista kaikki sopivat ja/tai kirjoittaa vastauksen omin sanoin Jokin muu -kohtaan.

- Sanomalehdet
- Sosiaalinen media
- Kouluyhteistyö
- Kirjaston verkkosivut

Jokin muu, mikä?

5. Millaisia sosiaalisen median kanavia kirjasto, jossa työskentelet, hyödyntää tavoitellessaan nuoria? Voit valita vaihtoehtoista kaikki sopivat ja/tai kirjoittaa vastauksen omin sanoin Jokin muu -kohtaan. Voit myös valita vaihtoehdon "Kirjastoni ei hyödynnä sosiaalista mediaa", jos se on sopivin.

- Facebook
- Instagram
- Twitter
- Snapchat
- YouTube
- Blogi
- Kirjastoni ei hyödynnä sosiaalista mediaa

Jokin muu, mikä?

Edell.

Seur.

Nuoret ja kirjasto

Työn kehittäminen

6. Aiemmissa kysymyksissä käsiteltiin kirjaston keinoja nuorten lukemaan innostamiseksi. Ovatko kirjastosi hyödyntämät keinot mielestäsi toimivia? Olisiko nuorten lukemaan innostamisen keinoja hyödynnettävä laajemmin tai keksittävä uusia keinoja? Kerro omin sanoin.

7. Aiemmissa kysymyksissä käsiteltiin kirjaston viestintäkanavia nuorten tavoittamiseksi. Onko kirjastosi viestintäkanavien hyödyntäminen mielestäsi toimivaa? Tulisiko kirjaston markkinointia nuorille lisätä, ja jos, niin minkä kanavan kautta? Kerro omin sanoin.

Kiitos vastaamisesta!

Edell.

Loppu